

Råd till vårdgivare för patienter med leversjukdomar under COVID-19 pandemi

Allmänt

COVID-19 orsakas av ett coronavirus (SARS-CoV2), besläktade virus har orsakat SARS (Severe acute respiratory syndrome) och MERS (Middle East respiratory syndrome) utbrott 2002 respektive 2012.

De vanligaste symtomen är feber, hosta och halsont. Gastrointestinala symtom i form av illamående och diarré kan förekomma. Smittspridningen sker i första hand genom via droppsmitta eller direkt kontaktsmitta. Viruset kan utsöndras via faeces, och en fekal-oral smitta kan inte uteslutas.

Många med COVID-19 hospitaliserade patienter uppvisar förhöjda levervärden. Det spekuleras om COVID-19 kan orsaka en viral hepatit, mer sannolikt rör det sig dock om en immunologisk reaktion som ger en förhöjning av leverenzymen utan att detta resulterar i en signifikant påverkan av leverfunktionen.

De allra flesta som insjuknar i COVID-19 har mycket milda eller inga symtom alls. Risken att barn och unga vuxna får en allvarlig sjukdom är mycket liten. Riskfaktorer för en allvarlig infektion är:

- Hög ålder (särskilt äldre män)
- Kroniska luftvägssjukdomar
- Aktiv cancersjukdom
- Kardiovaskulär sjukdom och diabetes

Immunsuppressiv behandling och kronisk leversjukdom

Det är oklart om patienter med kronisk leversjukdom och/eller immunsuppressiv behandling, till exempel på grund av autoimmun leversjukdom eller genomgången levertransplantation har förhöjd risk för allvarlig COVID-19 infektion. Patienter med stabil immunsuppressiv medicinering bör fortsätta med den då risken för ett sjukdomsskov eller rejektion bedöms överväga risken för en komplicerad COVID-19 infektion. Dosändring eller utsättning av immunsuppressiv behandling bör endast övervägas vid konstaterad COVID-19 infektion och i samråd med patientens behandlande läkare.

I nuläget rekommenderas följande allmänna åtgärder för att minska risken att insjukna i COVID-19:

- Noggrann handhygien
- Undvikande av beröring i ansiktet
- Undvikande av nära kontakt med människor (social distancing)

Råd till patienter med leversjukdomar under COVID-19 pandemi

COVID-19 orsakas av ett virus, som kallas SARS-CoV2. Andra coronavirus har funnits i många år. Vanligtvis orsakar de milda luftvägsinfektioner men svårare sjukdom kan uppstå. Eftersom det rör sig om en ny variant av coronaviruset vet vi fortfarande väldigt lite om COVID-19. Förmodligen finns det ingen immunitet mot viruset i samhället vilket förklarar varför viruset kan spridas runt om i världen och varför det är så svårt att bromsa spridningen.

De vanligaste symtomen är feber, hosta och halsont. Det är viktigt att veta att de allra flesta som insjuknar i COVID-19 har ett mycket lindrigt förlopp med få eller inga symtom. Då vi inte diagnostiserar alla dessa fall med lätta symtom ligger dödligheten i COVID-19 antagligen lägre än vad som rapporteras i medier. Risken för en allvarlig sjukdom är störst för äldre människor med kroniska sjukdomar såsom luftvägssjukdomar, cancer, hjärt-och kärlsjukdomar och diabetes.

Det är i nuläget oklart om patienter med kronisk leversjukdom och/eller immundämpande behandling ska betraktas som "riskpatienter", men det finns i nuläget inga bevis för en ökad risk att insjukna i COVID-19 eller för ett allvarligare förlopp av en sådan infektion.

Ett skov av en autoimmun leversjukdom eller en avstötning av en transplanterad lever innebär en mycket högre risk att leda till allvarlig sjukdom eller till och med död jämförd med risken att insjukna i COVID-19. Immundämpande medicinering ska därför inte minskas eller utsättas på grund av oro för COVID-19.

Som alla andra människor bör leversjuka eller levertransplanterade patienter följa de allmänna råden från myndigheter och sjukvård om COVID-19. Dessa innebär i nuläget att man

- minskar sina direkta sociala kontakter
- undviker direkt fysisk kontakt
- tvättar händerna när man har varit på offentliga platser och rört på saker som andra nyligen har berört
- undviker att röra vid sitt ansikte

Vad mer kan man göra för att skydda dig själv? Många patienter frågar om möjligheter att stärka sitt immunsystem, om vitaminer, zink, naturläkemedel etc. Vi har inga bevis att detta fungerar. Men en hälsosam livsstil är nu minst lika viktig som i vanligt fall:

- Försök att få lite frisk luft och lite träning varje dag - även under karantän kan man ta en promenad när man undviker nära kontakt med andra.
- Ät regelbundet, enligt de vanliga rekommendationerna för en blandad och varierad hälsosam kost

Om man skulle insjukna med feber (>38 grader) som är det vanligaste symtom vid COVID-19 ska man kontakta sin specialistmottagning eller sjukvård via 1177.

Referenser

European Reference Network – Information for patients in light of the corona virus

https://rare-liver.eu/media/ern_rare-liver_newsletter-corona.pdf

Joint GI society message: COVID-19 clinical insights for our community of gastroenterologists and gastroenterology care providers. <https://www.gastro.org/press-release/joint-gi-society-message-covid-19-clinical-insights-for-our-community-of-gastroenterologists-and-gastroenterology-care-providers>

Bangash MN, Patel J, Parekh D. COVID-19 and the liver: Little cause for concern. *Lancet Gastroenterol Hepatol* 2020. Published Online March 20, 2020. [https://doi.org/10.1016/S2468-1253\(20\)30084-4](https://doi.org/10.1016/S2468-1253(20)30084-4)

Wang W, Xu Y, Gao R, Lu R, Han K, Wu G, Tan W. Detection of SARS-CoV-2 in Different Types of Clinical Specimens. *JAMA*. 2020 Mar 11.

Wu Z, McGoogan JM. Characteristics of and Important Lessons from the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Outbreak in China: Summary of a Report of 72 314 Cases From the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *JAMA*. 2020 Feb 24.

Guan WJ, Ni ZY, et al.; China Medical Treatment Expert Group for Covid-19. Clinical Characteristics of Coronavirus Disease 2019 in China. *N Engl J Med*. 2020 Feb 28.